

Ålands vision, strategiska utvecklingsmål - utvecklings- och hållbarhetsagendan

Klimatkommissionen – 26 maj 2023

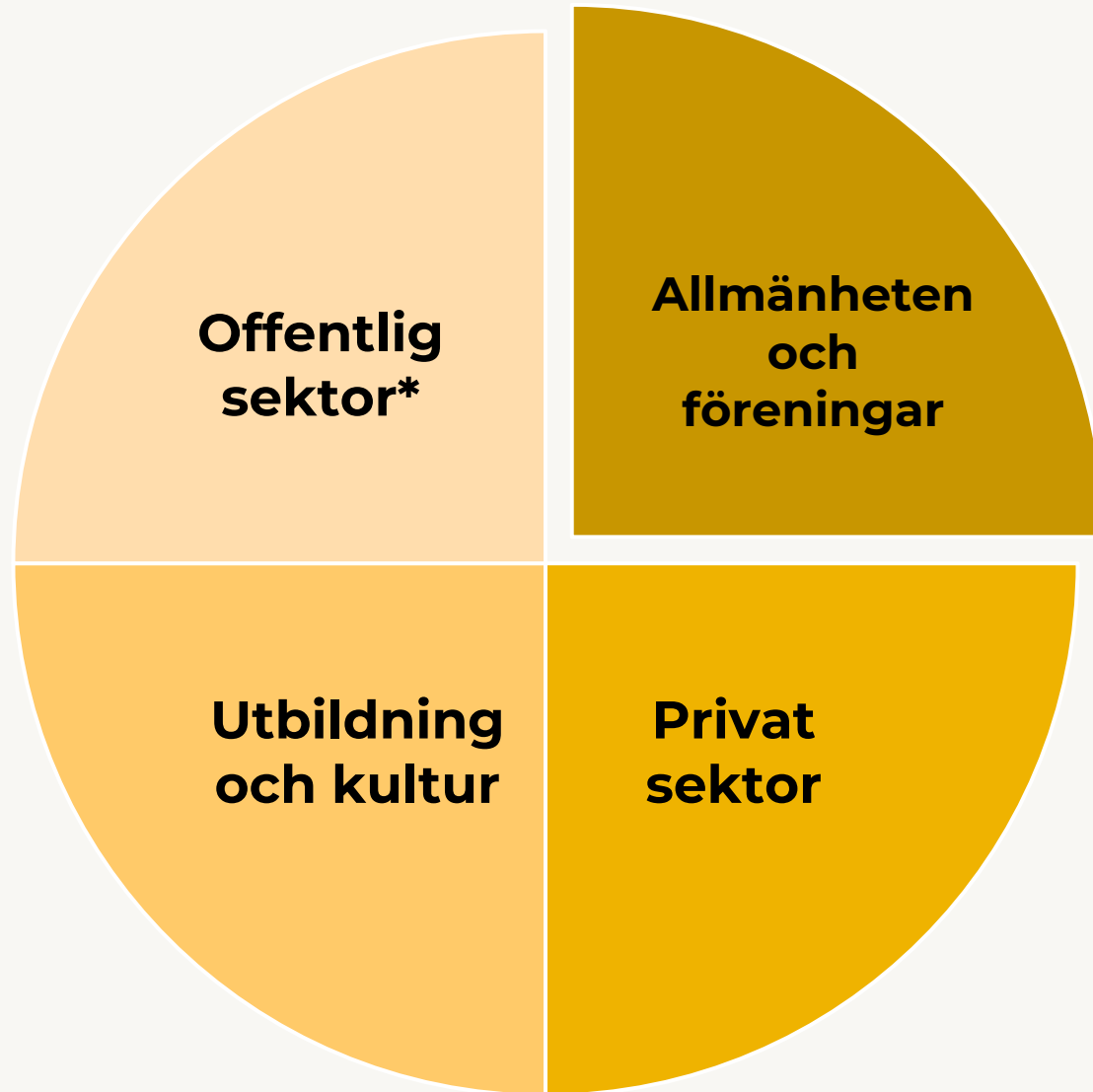
Åland ska vara ett hållbart samhälle senast år 2051

- En parlamentarisk kommitté fick år 2012 i uppdrag att ta fram ett förslag på en långsiktig strategi för en omställning av det åländska samhället.
- Lagtinget och Ålands landskapsregering inleder år 2014 en gemensam strävan mot ett hållbart och bärkraftigt Åland senast år 2051.
- Det här ska ske i enlighet med fyra vetenskapligt framtagna hållbarhetsprinciper.

Hållbarhetsprinciperna

I det hållbara samhället utsätts naturen **inte** för **systematisk**...

- I. Koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (ex. fossila bränslen, metaller, mineraler)
- II. Koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion (ex. svårnedbrytbara kemikalier)
- III. Undanträngning med fysiska metoder (ex. avskogning, gruvsdrift)
- IV. Och i det hållbara samhället bidrar vi **inte** till att människor utsätts för **strukturella** hinder för hälsa, inflytande, kompetensutveckling, opartiskhet och meningsskapande

2015: Mission impossible?

Partnerskap mellan
samhällets olika sektorer
genom ett nätverk

* Lagtinget, Ålands landskapsregering, myndigheter,
kommuner, kommunförbund och offentliga bolag

Hur gör vi?

Februari 2016 – Forum för samhällsutveckling I

Nätverket bärkraft.ax bildas på initiativ av aktörer i offentliga sektorn, näringslivet, civilsamhället och utbildning. Ett nätverk öppet för alla.

bärkraft.ax

September 2016 – Forum för samhällsutveckling II

Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland manifesteras.

Agendan arbetades fram inom ramen för bärkraft.ax av privatpersoner och organisationer.

Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland utgör ett "samhällskontrakt" som samhällets sektorer gemensamt arbetat fram och ställt sig bakom.

Åland – ett samhälle i framåtrörelse

bärkraft.ax

UTVECKLINGS- OCH HÅLLBARHETSAGENDA FÖR ÅLAND

VISIONEN OCH DE SJU STRATEGISKA UTVECKLINGSMÅLEN
www.barkraft.ax

1 VISION FÖR ÅLAND

Visionen är en bild av det bästa Åland vi kan tänka oss. Det är en bild som inspirerar och motiverar, och som ger kraft och lust att ta hållbara beslut i stort och smått. Även när det ibland vore bekvämare att göra som förut. Nu bygger vi det samhälle vi vill ha, inte bara för oss själva utan också för våra barn och deras barn – hur kan det inte vara vårt besväret?

Om vi ska kunna skapa något måste vi först kunna se det för vår inre syn, annars är det svårt att tro att det är möjligt. Vi behöver släppa det vi tror oss veta om vad som är "realistiskt" och vad som "brukar funka". Istället börjar vi i andra ändan: Så här vill vi ha det när vi är färdiga! Sen kommer nästa steg: att hitta på smarta och djarva sätt att nå dit.

Visionen sammanfattas av en enda mening. Varje ord är valt med omsorg för att betyda mycket och för att inspirera människor som bor och verkar på Åland – eller som är intresserade av att flytta hit. Här beskrivs tankarna med visionen. Helst ska den beröra i både hjärnan och hjärtat: "Det här är målet. Jag gillar det. Jag vill hjälpa till. Hur kan jag bidra genom det just jag kan och gör?"

Alla kan blomstra...

Att blomstra handlar om något djupare än materiell välfärd och att allt skulle vara roligt jämt. I det åländska samhället finns förutsättningar för människor att komma till sin rätt och att trivas. Att uppleva att vi är sedda och accepterade, att vi har utrymme att utvecklas och uttrycka våra åsikter och talanger, och att vi känner att vi behövs och hör till.

Medvetenhet, öppenhet, nyfikenhet, tillit, mening, stimulans, vila, reflektion, livslångt lärande, kultur och balans är några av de ord som nämndes när visionen skulle tas fram. Vad behöver vi människor för att må bra i och känna oss motiverade att bidra till ett hållbart samhälle? Och hur kan visionen formuleras så att alla känner sig inkluderade, men också inser sitt eget ansvar att ta vara på det som erbjuds? Att alla kan blomstra är en sammanfattning av allt det här.

bärkraft.ax

Lagtinget omfattade utvecklings- och hållbarhetsagendan i samband med behandlingen av budgeten för landskapet Åland år 2017. Lagtinget har det **övergripande politiska ansvaret för utvecklings- och hållbarhetsagendans förverkligande.**

alla kan blomstra # alla kan

uex erje # erjsworq uex erje #

alla kan blomstra # alla kan

uex erje # erjsworq uex erje #

alla kan blomstra # alla kan

**Alla kan blomstra
i ett bärkraftigt samhälle
på fredens öar**

1 | Välmående

1.1 Alla har tillgång till det som för var och en bidrar till fysisk och psykisk hälsa, meningsfullhet och goda relationer. God och jämlik vård och omsorg är garanterad för alla. Tillgången till det som inte främjar fysisk och psykisk hälsa begränsas

1.2 Genom hela livet har alla tillgång till kvalitativ utbildning, konst, kultur och andra bildningsformer som främjar var och ens och allas vårt gemensamma blomstrande

1.3 Alla ungdomar och vuxna har sysselsättning i form av studier, arbete eller annan syssla

1.4 Alla barn, ungdomar och vuxna tar efter förmåga ansvar. Beroende på ålder och förmågor sker detta bland annat genom att vi tar hand om vårt välbefinnande och konsumerar måttfullt. Vi hjälps åt att spegla och bekräfta egenskaper som förnöjsamhet och lyhördhet

2

Tillit och delaktighet

- 2.1** Diskriminering och korrupcion förekommer inte
- 2.2** Alla tar ansvar för att avskaffa alla former av fysiskt, sexuellt och verbalt våld, särskilt i nära relationer
- 2.3** Ingen lever i en ekonomiskt utsatt position och de ekonomiska klyftorna minskar. Alla har ett hem som skänker glädje och ro
- 2.4** Likvärdigt arbete ersätts med lika lön. Jämn fördelning av det oavlönade hem- och omsorgsarbetet

2.5 Åland är barn- och äldrevänligt och personer med funktionsnedsättning upplever trygghet, frihet och tillgänglighet

2.6 Jämställdhet och jämlikhet har uppnåtts. Kvinnor, män och inflyttade är representerade i beslutande organ

2.7 Beslutsfattandet är deltagandebaserat. Förtroendet för samhällsinstitutioner respektive valdeltagandet är högt. Ålands invånare, förenings- och näringsliv samt myndigheter är delaktiga i att utforma samhället. Barn hörs i frågor som är dem

2.8 Kultur, idrott och andra föreningsaktiviteter förenar människor och skapar delaktighet

3

God vattenkvalitet

3.1 Alla på Åland har kunskap om och tar ansvar för att åländska vatten uppnår god kvalitet

3.2 Ålands röst i Östersjön är proaktiv. Åländska aktörer och individer samverkar med övriga Östersjöregionen för att påverka och uppnå vatten av god kvalitet

3.3 Näringslivet på Åland använder hållbara cirkulära lösningar och bidrar till minst halverade utsläpp av näringsämnen till 2030 (jämfört med 2015)

3.4 Hänsyn till klimatförändring och dess konsekvenser integreras i alla utvecklings- och planeringsprocesser som påverkar vattenbruk och havsanvändning

3.5 Människoskapade nettoutsläpp av fosfor och kväve till vatten har minst halverats år 2030 (jämfört med 2015)

3.6 Internbelastningen av fosfor i sjöar och vikar har identifierats och åtgärder pågår för minskningar

3.7 Människoskapade kretsloppen av näringsämnen är till största delen slutna. Åland är ledande i Östersjöregionen gällande cirkulärt omhändertagande av näringsämnen 2030 och exportör av näringsämnen 2051

3.8 Läckage av farliga ämnen, såsom läkemedel, växtskyddsmedel, hushållskemikalier, mikroplaster och gifter till vattenmiljön har minskat till icke skadliga nivåer. Nedskräpningen av vattenmiljön har upphört

3.9 Ett samlat helhetsperspektiv på VA-användningen som säkerställer att handlingsplaner och åtgärder innebär förbättringar av vattenkvaliteten.

4

Biologisk mangfold

4.1 Alla som bor och verkar på Åland har insikten om att djur, växter och ekosystem har ett egenvärde i sig själva. Kunskap om biologisk mångfald, ekosystem i balans samt särskilt värdefulla arter och biotoper är hög inom alla samhällssektorer

4.2 Ekosystem och biologisk mångfald är integrerade i alla utvecklings- och planeringsprocesser för mark- och havsanvändning (s.k. regional grönstruktur) och används som redskap för att mildra effekter av klimatförändringarna, motverka habitatfragmentering och -förstöring samt säkerställa gröna korridorer

4.3 Miljöpåverkan av invasiva arter är så låg att på Åland naturligt förekommande arter och biotoper inte hotas

4.4 Havs-, kust- och landområden samt särskilt skyddsvärda biotoper och arter på Åland är skyddade minst till den nivå och omfång som EU:s regelverk kräver

4.5 Naturförlusten har avstannat. Områden där särskilt skyddsvärda biotoper eller arter tidigare förekommit har antingen återställts eller så har dessa arter och biotoper återinförts eller återskapats inom områden som särskilt lämpar sig för dessa förekomster

5 | Attraktionskraft

5.1 Åland ska ha 35 000 invånare

5.2 Åland ska ha 14 000 arbetsplatser i privata näringslivet

5.3 Åland ska ha 300 000 övernattande besökare årligen
(I kommersiell logianläggning. Besökare främst från
närregionerna)

6

Kraftigt minskad
klimatpåverkan

6.1 80 % lägre växthusgasutsläpp (exklusive övrig sjöfart, all sjöfart utom skärgårdsfärjorna) jämfört med 2005

6.2 50 % lägre växthusgasutsläpp från vägtrafiken

6.3 100 % av elanvändningen kommer från fossilfria energikällor

6.4 Ingen fossil uppvärmning av byggnader

7

Hållbar konsumtion
och produktion

7.1 Mängden avfall som uppkommer på Åland har minskat till max 1,2 ton per person per år

7.2 Alla företag och organisationer har integrerat hållbarhet, resurssnålhet och cirkularitet i kärnan av sin verksamhet

7.3 Alla offentliga organisationer praktiserar hållbar offentlig upphandling

7.4 Alla bygger och renoverar på ett hållbart, resurssnålt och cirkulärt sätt

7.5 Åtminstone 80 % av befolkningen har en resurssnål och återanvändande livsstil

7.6 Åtminstone 80 % av befolkningen undviker att köpa varor som innehåller skadliga kemikalier

7.7 Nyttodjurens naturliga beteende främjas genom att deras naturliga behov som mat och rörelse tillgodoses

7.8 Åtminstone 80 % av befolkningen äter en lokalproducerad kost som enligt aktuella rekommendationer är till gagn för både människors och planetens hälsa

7.9 De konsumtionsbaserade luftutsläppen av koldioxidekvivalenter har minskat till 4 ton per person och år senast 2030 och 2 ton per person och år senast 2040

1 | **Välmående**

2 | **Tillit och delaktighet**

3 | **God vattenkvalitet**

4 | **Biologisk mångfald**

5 | **Attraktionskraft**

6 | **Kraftigt minskad
klimatpåverkan**

7 | **Hållbar konsumtion
och produktion**

alla kan blomstra # alla kan
*
uek erje # erjsworq uek erje #
*
alla kan blomstra # alla kan
*
uek erje # erjsworq uek erje #
*
alla kan blomstra # alla kan

Bärkraft-nätverket

alla
kan
blom-
stra

- Medaktörer
- Utvecklings- och hållbarhetsrådet
- Arbetsgruppen för koordinering och rapportering
- Ungdomsrådet
- Lotsfunktionen
- Lagtingets gruppleddarforum
- Nätverksgruppen för hållbara storföretag
- Nätverksgruppen för hållbara kommuner
- Nätverksgruppen för professionella konstnärer och konstutövare
- Civilsamhällets nätverksgrupp

Medaktörer

- Föreningar och förbund
- Stiftelser
- Lagtinget och landskapsregeringen
- Myndigheter
- Kommuner
- Övriga offentliga institutioner
- Företag och intresseorganisationer

Utvecklings- och hållbarhetsrådet

- Förväntas agera hjärta och hjärna i processen. Rollen handlar om att stå för kontinuitet och vitalitet i utvecklings- och hållbarhetsarbetet.
 - Lantrådet, tillika rådets ordförande, lagtingets talman och förvaltningschefen är permanenta medlemmar.
 - Näringslivet respektive föreningslivet/civilsamhället har tre representanter vardera.
 - Jord- och skogsbrukarna, kommunsektorn, utbildningssektorn och kultursektorn har en representant vardera.
 - Rådet utser en huvudsekreterare för tvååriga mandatperioder.

Lagtinget har det övergripande politiska ansvaret för förverkligandet av Ålands vision och de strategiska utvecklingsmålen 2030.

Lagtingspartiernas gruppleddarforum möts regelbundet för uppföljning.

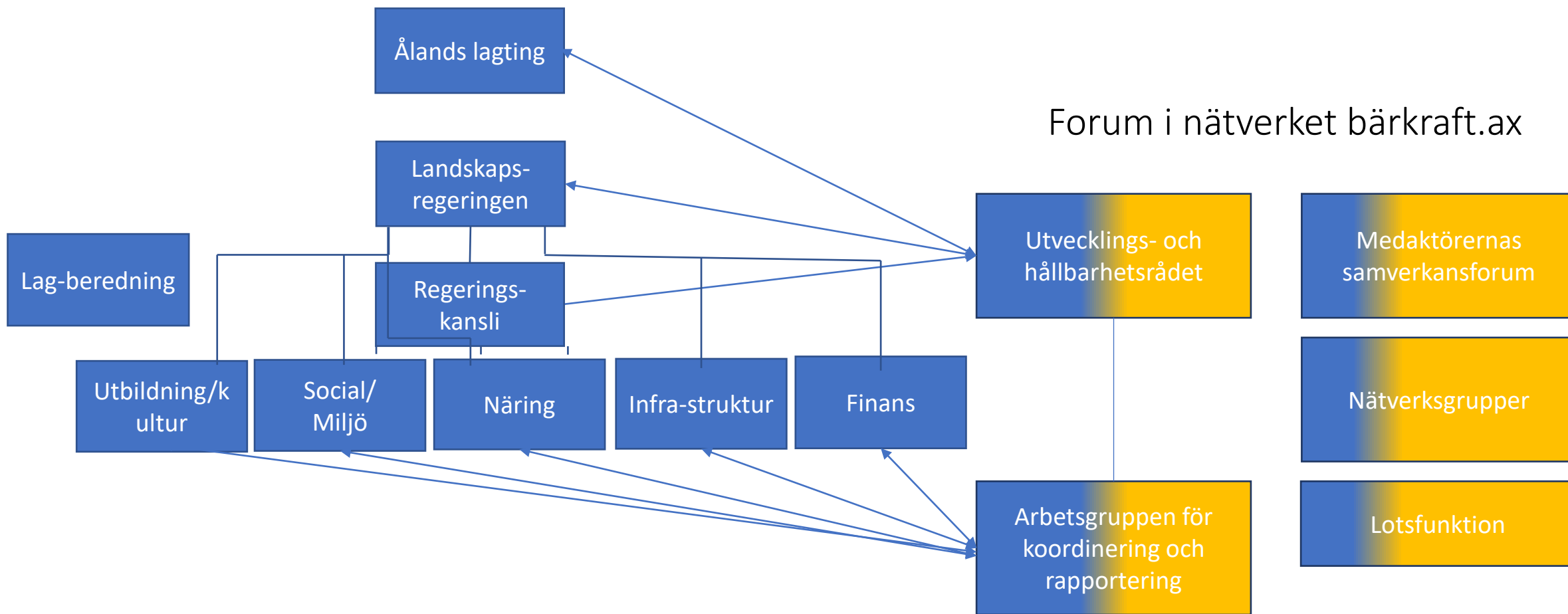

De strategiska utvecklingsmålen 2030 ligger till grund för
regeringens strategiska riktning –

och för de verksamheter som bedrivs inom
landskapsförvaltningen.

Lagtinget, landskapsregeringen och utvecklings- och hållbarhetsagendan

Arbetsgruppen för koordinering och rapportering

- Har som uppdrag att koordinera implementeringen av utvecklings- och hållbarhetsagendans sju strategiska utvecklingsmål samt ansvara för rapporteringen av implementeringen.
 - Varje mål har utsedd målsvarig, processledare samt en ansvarig ledande tjänsteman som är medlemmar i arbetsgruppen
 - Arbetsgruppen består också av en beredningsgrupp, ordförande och koordinator.

Vad gör vi? Hur ligger vi till?

alla kan blomstra # alla kan

nej erje # erjswolq uek erje #

alla kan blomstra # alla kan

uek erje # erjswolq uek erje #

alla kan blomstra # alla kan

Färdplanerna

- Vad vi ska göra och vem ska göra vad.

MÅL 1	MÅL 2	MÅL 3	MÅL 4	MÅL 5	MÅL 6	MÅL 7
 ☒	 ☐	 ☐	 ☐	 ☐	 ☐	 ☐
Välmående	Tillit och delaktighet	God vattenkvalitet	Biologisk mångfald	Attraktionskraft	Kraftigt minskad klimatpåverkan	Hållbar konsumtion och produktion

 Inte påbörjad Under arbete Genomförd

2023

Uppdaterad djurskyddslagstiftning

Barns och ungdomars välmående och hälsa

Fler naturskyddsområden

Miljövänlig konsumtion

Minskade avfallsmängder genom gamification

Statusrapporter

- Årliga statusrapporten bidrar till strukturerad överblick och identifierar framsteg, utmaningar och kritiska framgångsfaktorer, i syfte att utgöra beslutsstöd för alla samhällsaktörer.
- Huvudindikatorer för de sju strategiska utvecklingsmålen fastslås.

Huvudindikatorer

- Varje strategiskt utvecklingsmål har ett antal indikatorer, som är menade att mäta nuläget. Statusen för indikatorerna följs kontinuerligt upp och rapporteras i statusrapporterna

1. Andel av befolkningen som upplever sig blomstra för närvarande
2. Förväntad livslängd
3. Andel i befolkningen som har en eftergymnasial examen
4. Andel av befolkningen som anger sig ha medel eller hög möjlighet att samskapa meningsfulla förutsättningar/aktiviteter i sitt liv just nu

5. Andel av befolkningen som anger hög mellanmännisklig tillit
6. GINI-koefficienten
7. Andel av befolkningen som har upplevt våld i nära relationer under de senaste 12 månaderna
8. Andel av befolkningen som upplevt diskriminering och/eller korruption de senaste 12 månaderna
9. Jämställdhetsindikator – FN:s Gender Inequality Index

10. Vattnets kvalitet

11. Utsläpp av fosfor och kväve

12. Genomförandegrad av vattenvårdsåtgärder

13. Andel skyddad mark

14. Andel skyddat vatten

15. Attityd hos allmänheten till biologisk mångfald

16. Befolkningsförändring (födelsetal, in- och utflyttning)

17. Antal arbetsplatser i företag

18. Antal anlända övernattande gäster i kommersiella logianläggningar

19. Totala koldioxidutsläpp

20. Mängd/andel lokalproducerad fossilfri el

21. Mängd total fossil- och fossilfri energianvändning

22. Andel av befolkningen som har sparsam och återanvändande livsstil

23. Antal företag, föreningar och offentliga organisationer som redovisar sitt hållbarhetsarbete i sin årsredovisning

24. Uppkommen mängd avfall per person